

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 252/2016-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 20. apríla 2016 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti Tatra banka, a. s., Hodžovo námestie 3, Bratislava, zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária ECKER - KÁN & PARTNERS, s. r. o., Námestie Martina Benku 9, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Matej Kán, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 25 Cb 144/2009 a jeho uznesením z 11. marca 2013, postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cob 194/2013 a jeho uznesením z 30. decembra 2013 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. novembra 2015 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Obdo 64/2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti Tatra banka, a. s., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. marca 2016 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti Tatra banka, a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 25 Cb 144/2009 a jeho uznesením z 11. marca 2013, postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cob 194/2013 a jeho uznesením z 30. decembra 2013 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 30. novembra 2015 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Obdo 64/2014 (ďalej aj „napadnuté uznesenia okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka (v právnom postavení odporcu v konaní o náhradu škody v sume 2 052 300 € s prísl. pred okresným súdom) navrhla svojim podaním z 1. februára 2012, aby okresný súd v zmysle § 141a Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) zaviazal spoločnosť MUZIKÁL, s. r. o., Košice (ďalej len „navrhovateľ“), zložiť preddavok na trovy konania.

3. Navrhovateľ návrhom doručeným 17. apríla 2012 požiadal o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, následne mu okresný súd 25. apríla 2012 priznal oslobodenie od platenia súdnych poplatkov a uznesením zo 16. mája 2012 zamietol návrh sťažovateľky na uloženie povinnosti zložiť preddavok na trovy konania. Proti uvedenému uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 3 Cob 319/2012 z 27. septembra 2012 tak, že uznesenie okresného súdu zo 16. mája 2012 potvrdil.

4. Sťažovateľka 6. júna 2012 podala na okresnom súde návrh, aby okresný súd podľa § 138 ods. 5 OSP odňal navrhovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu. Okresný súd návrh sťažovateľky napadnutým uznesením zamietol s odôvodnením, že navrhovateľ „*spĺňa zákonné podmienky oslobodenia od súdnych poplatkov stanovené v ust. § 138 ods. 1 OSP*“.

5. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, ale krajský súd napadnutým uznesením potvrdil napadnuté uznesenie okresného súdu (bod 4). Následne proti uzneseniu okresného súdu podala dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnila odňatím možnosti konať pred súdom. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol ako procesne neprípustné bez toho, aby preskúmal vecnú správnosť napadnutého uznesenia krajského súdu a okresného súdu.

6. Sťažovateľka v sťažnosti tvrdila, že oslobodenie navrhovateľa od súdnych poplatkov nemá v danom prípade žiadnu relevanciu. Žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov žalobca adresoval okresnému súdu až 17. apríla 2012, teda s výrazným časovým odstupom po samotnom zaplatení súdneho poplatku, a zároveň žalobca získal finančné prostriedky na zaplatenie súdneho poplatku za podanie návrhu vo výške 33 193,50 € na základe zmlúv o pôžičke, ktoré boli podľa názoru sťažovateľky tendenčne uzatvorené až po zaplatení súdneho poplatku. V kontexte uvedeného sa sťažovateľka domnieva, že „*samotná vôľa žalobcu zaplatiť súdny poplatok v maximálnej zákonom stanovenej výške 33.193,50 EUR za súčasnej absencie žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov nepochybne dokazuje, že žalobca už od okamihu zaplatenia súdneho poplatku nespĺňal predpoklady pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov v celom rozsahu podľa § 138 ods. 1 OSP*“.

7. Uznesenie odvolacieho súdu považovala sťažovateľka za nedostatočne odôvodnené, arbitrárne a za porušujúce jej označené práva. Vo vzťahu k uzneseniu dovolacieho súdu sťažovateľka namietala, že je rovnako arbitrárne a porušujúce jej označené práva, pretože bola toho názoru, že postupom krajského súdu jej bola odňatá možnosť konať, pretože krajský súd svojím odvolacím uznesením znemožnil sťažovateľke uplatnenie jej práva „*na zabezpečenie trov súdneho konania podľa ust. § 141a OSP*“

a tvrdí, že pokiaľ „by všeobecné súdy pri hodnotení majetkových pomerov žalobcu postupovali správne, nemohli dospieť k odôvodnenému záveru o nemajetnosti žalobcu resp., že majetkové pomery žalobcu odôvodňujú jeho oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu“.

8. Na podporu svojho tvrdenia sťažovateľka poukazuje na právny názor Krajského súdu v Bratislave prezentovaný v uznesení sp. zn. 5 Co 38/2012, ale i na judikatúru najvyššieho súdu a ústavného súdu, ktorá je podľa nej odlišná od záverov všeobecných súdov v jej veci, preto sa domnieva, že tieto závery sú ústavne neudržateľné. Okrem toho sťažovateľka tvrdí, že došlo aj k porušeniu zásady rovnosti účastníkov konania o náhradu škody, *„pretože všeobecné súdy nedôvodným priznaním absolútnej poplatkovej imunity resp. zamietnutím všetkých procesných podaní sťažovateľa smerujúcich k eliminácii uvedeného nezákonného stavu, poskytli žalobcovi v konaní o náhradu škody značnú procesnú výhodu na úkor procesných práv sťažovateľa. Uvedené má pritom významný dopad na široký okruh procesných práv a povinností, pričom poplatková imunita nezvýhodňuje žalobcu len v tom, že nemusí platiť súdny poplatok, ale zároveň súd mu nemôže uložiť povinnosť zložiť preddavok na trovy dôkazu, ktorý navrhol alebo ktorý súd nariadil o skutočnostiach ním uvedených alebo v jeho záujme (§ 141 ods. 1 OSP), súd mu nemôže uložiť povinnosť zložiť preddavok na trovy konania (§ 141a ods. 1 OSP) a zároveň ho súd nemôže ani zaviazať na náhradu trov konania, ktoré vznikli štátu (§ 148 ods. 1 OSP).“.*

9. Súčasne sa sťažovateľka domnieva, že všeobecné súdy nesprávne interpretovali ustanovenia § 138 ods. 1 a 5 OSP a ich výklad je v danom prípade absolútne nesprávny. Zastáva názor, že *„z dikcie ustanovenia § 138 ods. 5 OSP vyplýva, že súd je povinný ex lége odňať oslobodenie od súdnych poplatkov v prípade, ak skúmaním pomerov účastníka došiel k nesprávnym skutkovým resp. právnym záverom..., čo vyústilo v nedôvodné oslobodenie účastníka od súdnych poplatkov. Posúdenie predpokladov pre oslobodenie od súdnych poplatkov na strane žalobcu podľa ustanovenia § 138 ods. 1 OSP je pritom mimoriadne významné, nakoľko uvedené rozhodnutie je svojimi účinkami spôsobilé zasiahnuť do vyššie uvedených procesných práv účastníkov konania o náhradu škody ako aj štátu. Vychádzajúc*

z vyššie uvedeného má žalovaný za to, že žalobca nikdy v priebehu konania o náhradu škody nespĺňal resp. nespĺňa predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu...“.

10. Sťažovateľka na základe uvedenej argumentácie navrhuje, aby ústavný súd o jej sťažnosti meritórne nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu priznané čl. 46 ods. 1 Ústavy... a právo na spravodlivý proces priznané čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní pred Okresným súdom Bratislava I č. k.: 25Cb/144/2009-703, Krajským súdom v Bratislave č.k. 3Cob/194/2013-763 a v konaní pred Najvyšším súdom... č.k. 2Obdo/64/2014 porušené bolo.

Uznesenie Okresného súdu Bratislava I č.k.: 25Cb/144/2009-703 zo dňa 11.03.2013, uznesenie Krajského súdu v Bratislave č.k. 3Cob/194/2013-763 zo dňa 30.12.2013 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č.k. 2Obdo/64/2014 zo dňa 30.11.2015 sa ruší a vec sa vracia Okresnému súdu Bratislava I na ďalšie konanie.

Sťažovateľovi priznáva náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 363,80 EUR..., ktorú sú Okresný súd Bratislava I, Krajský súd v Bratislave a Najvyšší súd Slovenskej republiky povinní spoločne a nerozdielne vyplatiť právnenmu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od vyhlásenia tohto nálezu... na účet právneho zástupcu.“

II.

11. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom

súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

II.A

K namietanému porušeniu základného práva a práva sťažovateľky podľa označeného článku ústavy a dohovoru uznesením okresného súdu

13. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, je založená na základe princípu subsidiarity. Zo subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplýva, že ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovatelia sa môžu domôcť ochrany svojho základného práva alebo slobody využitím im dostupných a aj účinných právnych prostriedkov pred iným orgánom verejnej moci, odmietne takúto sťažnosť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na prerokovanie (mutatis mutandis napr. I. ÚS 103/02, I. ÚS 269/06). Z uvedeného vyplýva, že v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prislúcha ústavnému súdu právomoc zaoberať sa namietaným porušením základného práva alebo slobody za predpokladu, že právna úprava takémuto právu neposkytuje účinnú ochranu (mutatis mutandis I. ÚS 78/99). Podstatou účinnej ochrany základných práv a slobôd sťažovateľov je okrem iného aj opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k základnému právu alebo slobode, porušenie ktorých sa namieta, a ktorý jej umožňuje odstrániť ten stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva alebo slobody (I. ÚS 36/96).

14. V danom prípade bola sťažovateľka oprávnená podať proti uzneseniu okresného súdu odvolanie, čo aj urobila, keď ho podala v júni 2013, ako to vyplýva z príloh k sťažnosti, a krajský súd o tomto odvolaní svojím uznesením aj rozhodol. Z toho vyplýva, že sťažovateľka mala k dispozícii účinný právny prostriedok na ochranu svojich práv, o ktorom bol oprávnený rozhodnúť krajský súd, čo vylučuje právomoc ústavného súdu.

15. Z uvedeného dôvodu ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľky v časti namietajúcej porušenie jej základných práv uznesením okresného súdu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

II.B

K namietanému porušeniu označených práv podľa ústavy a dohovoru uzneseniami krajského súdu a najvyššieho súdu

16. V zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

17. Ústavný súd po preskúmaní námietok sťažovateľky (body 5 až 9) konštatuje, že jej sťažnosť vo vzťahu k namietaným uzneseniam krajského súdu a najvyššieho súdu treba považovať za zjavne neopodstatnenú, vec nemá ústavný rozmer a sťažovateľka v sťažnosti konkrétne vo vzťahu k uzneseniam krajského súdu a najvyššieho súdu bližšie ani neuviedla konkrétne dôvody údajného porušenia jej práv (iba poukazovala na inú judikatúru všeobecných súdov a ústavného súdu), avšak bez bližšej vecnej spojitosti s jej prípadom, a tvrdila, že všeobecné súdy rozhodli odlišne od zaužívanej súdnej praxe bez náležitého odôvodnenia. Súčasne podľa nej nesprávne aplikovali ustanovenia právneho predpisu (procesného kódexu, teda Občianskeho súdneho poriadku), čím mali porušiť princíp právnej istoty zakotvený v čl. 1 ods. 1 ústavy.

18. Z odôvodnenia namietaného uznesenia krajského súdu, ktorým potvrdil uznesenie okresného súdu ako vecne správne, vyplýva, že okrem opísania skutkových a právnych záverov okresného súdu, podstaty odvolacích námietok sťažovateľky a vyjadrenia navrhovateľa je zrejmé, že krajský súd, vychádzajúc z citácie § 138 ods. 1 OSP, správne poukázal na to, že *„nie je rozhodujúce, či účastník, ktorý žiada o oslobodenie je fyzická osoba nepodnikateľ alebo fyzická osoba či právnická osoba podnikateľ. Jediným rozhodujúcim kritériom sú jeho pomery...“* (tieto nepriaznivé majetkové pomery boli navrhovateľom riadne zdokladované a preukázané pred okresným súdom, pozn.) a potom už iba iný a odlišný názor sťažovateľky na to, že navrhovateľ nemal byť podľa nej oslobodený od súdnych poplatkov a všeobecné súdy mu mali na základe jej návrhu toto oslobodenie odňať (napr. z dôvodu poskytnutej pôžičky), ešte neznamená, že mali byť porušené aj jej označené práva. Rovnako tu možno uviesť, že z rozhodnutia najvyššieho súdu vyplývajú aj logické odpovede z vyjadrenia navrhovateľa k dovolaniu sťažovateľky (s. 4 a 5) k jej námietkam poukazujúce na inú ustálenú judikatúru najvyššieho súdu k výkladu a aplikácii namietaných ustanovení procesného kódexu. Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu svoje rozhodnutie riadne odôvodnil na s. 6 až s. 11, dal sťažovateľke primeranú a jasnú odpoveď na jej podstatné námietky uvedené v dovolaní (tieto námietky pokračujú aj v konaní pred ústavným súdom, pozri aj body 5 až 9) a v závere tiež konštatoval, že nezistil skutočnosti, ktoré by opodstatňovali prípustnosť dovolania podľa § 237 OSP a prípustnosť dovolania nemožno vyvodiť z ustanovení § 239 OSP. V žiadnom prípade však nie je rozhodnutie najvyššieho súdu arbitrárne a nepreskúmateľné, ako to tvrdí sťažovateľka, pričom ústavný súd tiež nezistil, že by výklad ustanovení procesného kódexu všeobecnými súdmi a ich závery boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, keďže nevyplýva z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Podľa uvedených článkov ústavy a dohovoru právo na spravodlivý súdny proces neznamená tiež právo na to, aby bol účastník konania pred súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho právnymi názormi (obdobne napr. II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, II. ÚS 229/07, I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08). Je v právomoci súdu vykladať a aplikovať zákony (obdobne napr. I. ÚS 50/04, IV. ÚS 252/04).

19. Vychádzajúc z uvedeného, je ústavný súd toho názoru, že niet žiadnej spojitosti medzi posudzovaným rozhodnutím najvyššieho súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. S prihliadnutím na odôvodnenosť napadnutých rozhodnutí ústavný súd sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

20. Navyše ústavný súd k tomu ešte poznamenáva, že v tejto veci išlo len o procesné rozhodnutia (nie meritórne), ktoré boli vydané iba veľmi krátko (mesiac) po tom, ako všeobecné súdy predtým priznali právoplatne navrhovateľovi oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, kde účastníkom konania o oslobodenie od súdnych poplatkov bol iba navrhovateľ, ktorý uvedené konanie svojím návrhom inicioval, nie však sťažovateľka.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. apríla 2016